

Avrupa Birliği Çevre Politikasının Vergi Politikası Üzerine Etkileri: Plastik Vergileri

The Effects Of European Union Environmental Policy On Tax Policy: Plastic Taxes

• Birol UBAY¹

¹ Doç. Dr., Maliye Bölümü, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, İnönü Üniversitesi (ROR 04asck240), Malatya, Türkiye

ÖZET

Bu çalışma, Avrupa Birliği'nin (AB) çevre politikasının vergi politikası üzerindeki etkilerini, özellikle plastik vergileri bağlamında incelemektedir. Çalışmanın amacı çevre vergilerinin AB Yeşil Mutabakatı hedefleri doğrultusunda ekonomik sürdürülebilirlik ve çevresel koruma arasındaki dengeyi nasıl sağladığını ortaya koymaktır. Çevre vergilerinin AB düzeyinde enerji, karbon ve plastik atıklar üzerinden uygulanışı incelenmiş; ayrıca üye devletlerin farklı plastik vergisi modelleri ve Türkiye'nin plastik poşetlere yönelik geri kazanım katılım payı uygulaması karşılaştırılmıştır. Bulgular, plastik vergilerinin yalnızca mali bir araç değil, aynı zamanda çevresel davranış değişikliğini teşvik eden düzenleyici bir mekanizma olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Çevre Vergileri, Plastik Vergisi, AB Yeşil Mutabakatı, Vergi Politikası

ABSTRACT

This study examines the impact of the European Union's (EU) environmental policy on tax policy, with a particular focus on plastic taxation. The primary aim of the research is to reveal how environmental taxes contribute to balancing economic sustainability and environmental protection in line with the objectives of the EU Green Deal. The analysis explores the implementation of environmental taxes at the EU level, particularly those applied to energy, carbon, and plastic waste, while also comparing the diverse plastic tax models adopted by Member States and Türkiye's recovery contribution fee on plastic bags. The findings indicate that plastic taxes function not merely as fiscal instruments but also as regulatory mechanisms that encourage behavioral change toward more environmentally responsible production and consumption patterns.

Keywords: Environmental Taxes, Plastic Tax, EU Green Deal, Tax Policy

JEL Classification Codes: H20, H21, H23, H27

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Birol UBAY

Doç. Dr., Maliye Bölümü, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, İnönü Üniversitesi, Malatya, Türkiye

E-mail: birol.ubay@inonu.edu.tr **ORCID:** 0000-0001-8855-3897

Geliş Tarihi / Submission Date: 02.09.2025 **Kabul Tarihi / Acceptance Date:** 24.11.2025 **Yayınlanma Tarihi / Publication Date:** 20.02.2026

Atıf bilgisi / Cite this article: Ubay, B. (2026). Avrupa Birliği Çevre Politikasının Vergi Politikası Üzerine Etkileri: Plastik Vergileri. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 25(2), Erken Görünüm. <https://doi.org/10.32450/aacd.1776386>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

Giriş

Yeşil Mutabakat (bundan sonra Mutabakat olarak anılacaktır), Avrupa Birliği'nin (AB) çevreye zarar vermeden ekonomik büyümeyi hedefleyen stratejisidir. Bu strateji, karbon emisyonlarının azaltılması, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir ekonomik dönüşümü amaçlamaktadır. Bu stratejinin en önemli enstrümanlarından biri olan çevre vergileri ise ekonomik büyümeye zarar vermeden çevresel zararları azaltmak için kullanılan araçlardır. Bu vergilerin genel amacı, şirketleri ve tüketicileri daha az kirletmeye teşvik etmektir.

AB, çevre vergileri ve yasal düzenlemelerle iklim değişikliğiyle mücadele etmeyi amaçlamaktadır. Burada kullanılan vergiler arasında çevre kirliliğinin en önemli unsuru olan plastik atıkların vergilendirilmesine yönelik 2021 yılından itibaren uygulanan ve 2021-2027 AB bütçesi öz kaynakları arasında yer alan geri dönüştürülemeyen plastik atıklara yönelik bir vergi bulunmaktadır. Bu vergi ile AB çevresel sürdürülebilirliği teşvik etmeyi ve döngüsel ekonomiye geçişi sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu bağlamda, üye devletler, plastik atık sorununu ele almak için çeşitli vergi ve düzenlemeler uygulamaktadır. Bu düzenlemeler, plastik ürünlere yönelik farklı vergileri içermektedir. Türkiye ise çevre kirliliği ile mücadelede plastik poşetler için geri kazanım katılım payı uygulaması yapmakta böylece plastik poşet kullanımını azaltmayı ve geri dönüşümü teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Buna göre çalışmada; AB'nin çevre politikasının AB çevre vergisi politikasının gelişimine etkisi kapsamında çevre kirliliğiyle mücadelede geri dönüştürülemeyen atık plastiklerin vergilendirilmesi ile üye devletler ve Türkiye'de plastik vergilemesine yönelik bireysel düzenlemeleri incelenecektir.

Çalışma, AB çevre politikalarının vergi politikası üzerindeki etkilerini özellikle plastik vergileri bağlamında inceleyen en güncel ve kapsamlı karşılaştırmalı analizlerden biri olma özelliğini taşımaktadır. Literatürde plastik vergilendirmesi üzerine yapılan çalışmaların çoğu, ya yalnızca belirli bir üye devletin uygulamasına ya da çevre vergilerinin genel yapısına odaklanmaktadır. Ancak burada AB düzeyindeki bütüncül çevre stratejisi ile vergi uyumu arasındaki ilişkiyi hem Birlik hem de ulusal düzeyde ele alarak makro ve mikro politik düzeyde yeni bir sentez sunulmaktadır.

Çalışmanın özgün yönü, Mutabakatın çevre vergilerine getirdiği yeni yaklaşımı, vergi uyumu perspektifiyle değerlendirmesidir. Böylece, çevre vergilerinin yalnızca mali değil aynı zamanda iklim politikalarının yönlendirici aracı olarak nasıl işlev gördüğü ortaya koyulmaktadır. Bunun yanı sıra Türkiye'nin plastik poşet vergilendirmesine ilişkin uygulamasının AB bağlamında değerlendirilmesi ise literatürde daha önce sınırlı biçimde incelenmiş bir karşılaştırma alanını doldurmaktadır.

Bu yönleriyle çalışma, AB'nin plastik vergilendirme modelinin çevresel sürdürülebilirlik ve ekonomik rekabet dengesi üzerindeki etkilerini hem teorik hem uygulamalı düzeyde ele alarak literatüre karşılaştırmalı bir politika analizi katkısı sunmaktadır. Aynı zamanda, politika yapıcılar için çevre vergilerinin tasarımı konusunda analitik bir çerçeve önermektedir.

Çalışmanın ilk ana başlığı altında çevre vergilerinin ortaya çıkışı, genel yapısı ve amaçları incelenecektir. İkinci ana başlık ve alt başlıklar altında ise Mutabakat ve Birlik içinde uygulanan çevre vergilerine yönelik genel düzenlemeler anlatılacaktır. Üçüncü bölüm ve alt başlıklarda Birlik genelinde uygulanan geri dönüştürülmemiş plastik atık vergisi ile üye devletlerde uygulanan plastik vergileri değerlendirilecektir. Son bölümde ise Türkiye'deki güncel plastik vergilemesine yönelik uygulamalar anlatılacaktır.

I. Çevre Vergilerine Genel Bakış

Temel amacı, ekonomik büyümeye zarar vermeden çevresel zararın azaltılmasına yardımcı olmak olan çevre vergileri ya da diğer adıyla yeşil vergiler, özellikle dışsallıkların ya da üretim veya tüketimin özel maliyetinin üzerinde bir sosyal maliyetin olduğu durumlarda kullanılmaktadır. Çevre vergileri birçok ülkede yaygın olarak enerji, motorlu taşıt kullanımı ve yakıtların vergilendirilmesi üzerine odaklanmaktadır. Bunlar kirliliğe, ka-

zalara ve trafik sıkışıklığına en fazla neden olan konular oldukları için çevre vergileri bunların kullanımını mutlak olarak ortadan kaldırmaya bile kullanımını azaltmaya yardımcı olabilecek bir araç olarak görülmektedir¹.

Çevre vergileri, şirketleri sürekli olarak kirliletmemeye, daha temiz ve daha iyi teknolojilerle üretim yaparken teknolojik yenilikleri kullanmaya ve tüketicileri de daha az kirliletmeye teşvik etme eğilimindedir. Böylelikle şirketler, ne kadar az kirliletirse o kadar az vergi ödeyecekleri konusunda bilinçlendirilirken kirliliğin önlenmesi için daha ileri teknolojilere yatırım yapılması sağlanmaktadır. Bu nedenle yeşil vergilerin varlığı, şirketlerin sürekli inovasyon yaparak kirliliği en aza indirmesine, böylece daha yüksek vergi ödemekten kaçınmasına ve çevrenin korunmasına katkıda bulunmasına yol açmaktadır².

Çevre vergileri hakkındaki veriler çevre politikası ve çevresel mali reform gibi alanlar bakımından önemlidir. Burada, çevresel mali reform kavramının, çevresel sürdürülebilirliği teşvik etmek için yalnızca vergilendirmeyi değil; aynı zamanda sübvansiyon, harç ve teşvik gibi çeşitli mali politika araçlarını da kapsadığı dikkate alınmalıdır³.

Çevre politikası, çevresel amaçlara ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmayı amaçlar. Bu nedenle politika yapıcılar çevresel çözümlerin en düşük maliyetle bulunmasını sağlamak, dışsalıkları düzeltmek ve/veya belirli amaçlar doğrultusunda gelir elde etmek için teşvik temelli araçlar kullanmaktadır. Kirlilik kontrolü ve doğal kaynak yönetimi temelli bu ekonomik araçlar, günümüzde, AB ve OECD ülkelerinde çevre politikalarının giderek daha önemli bir parçası haline gelmektedir⁴.

Bu bağlamda, çevresel önlemlerin aciliyet kazandığı bir ortamda sürdürülebilir yaşamı mümkün kılacak maliye politikaları bir tercihten ziyade gereklilik haline gelmektedir. Dolayısıyla, ülkelerin çevresel ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine yeşil enerjiyi dahil etmeleri ve optimal bir yeşil vergi politikası uygulamaları sürdürülebilir kalkınma hedefine ulaşmalarını kolaylaştırabilmektedir. Üstelik, ekonomik ve çevresel hedeflere odaklanan tamamlamalı bir vergi sisteminin getirisi sadece ek vergi geliri şeklinde değil çevresel hedefleri de destekleyecek şekilde olacaktır⁵.

Geleneksel Pigouvian vergi çerçevesine göre çevre vergileri marjinal zararlara eşit olmalı ve doğrudan emisyon kaynağından alınmalıdır. Pigouvian vergi çerçevesi, ekonomide bozulmalara neden olan diğer kaynakları göz ardı ettiğinden, gelirin uygun kullanımı konusunda çok az şey söylemektedir. Dolayısıyla verimliliği artırıcı gelir geri dönüşümü için geniş bir kapsamı bulunmamaktadır. Pigouvian çerçevede düzeltici vergi uygulaması, marjinal zararı karşılayacak düzeyde, başka bir ifadeyle, marjinal faydanın marjinal azaltım maliyetlerine eşit olduğu bir vergi alınmasını ifade etmektedir⁶.

Pigou'nun kirliten öder teorisi, çevre vergilerinin "kirlitenlere" geri dönüşünün ancak katı koşullar ve yükümlülükler altında sağlanacak sübvansiyonlar ile mümkün olabileceğini kanıtlamaktadır. Aksi takdirde, bu durum piyasa aksaklıklarına yol açabilir. Örneklemek gerekirse, çoğu durumda halkın gözüne girmek için çevre vergilerinin bir kısmı, çevreyi kirlitenler tarafından yürütülen, geliştirme faaliyetlerine tahsis edilmektedir. Çevre sorunları, gelişmiş ülkelerde genellikle mevcut ya da yeni kurulan çevre bakanlıkları tarafından çözülmeye çalışılmaktadır. Ancak, çevre sorunlarının birçok sektörü etkilemesi ve çözümde vergilendirme gibi farklı araçlara ihtiyaç duyulması, koordinasyon eksikliklerine ve çözüm sürecinin karmaşılaşmasına yol açmaktadır⁷.

1 Emily Sang Lynch, "Environmental Taxation in Spain: Policy and Practice", Honors Theses and Capstones. (2024): s.4, 791, <https://scholars.unh.edu/honors/791>

2 Reyna Araceli Tirado Gálvez, "Environmental Taxation and Sustainable Development in Digital Pollution in México", *Science Frontiers*, 5(2), (2024): 88-95.

3 Eurostat, *Environmental taxes – A statistical guide 2024 edition*, ISBN 978-92-68-09126-5, Luxembourg, (Publications Office of the European Union, 2024)

4 Ibid.

5 Gülçin Kaya İnceplik ve Onur Şimşek, "Role of green taxes on economic growth goals of sustainable development directly and through environmental performance: A system GMM approach", *Journal of Economy Culture and Society*, 69, (2024):56-65, <https://doi.org/10.26650/JECS2022-1227500>

6 Dirk Heine, John Norregaard, ve Ian W.H. Parry, "Environmental Tax Reform: Principles from Theory and Practice to Date", *IMF Working Paper*, Fiscal Affairs Department, WP/12/180, (2012):7.

7 Piciu Gabriela Cornelia ve Trică Carmen Lenuța, "Emerging Markets Queries in Finance and Business Trends in the Evolution of Environmental Taxes", *Procedia Economics and Finance*, 3, (2012):720.

II. Avrupa Birliği'nde Çevre Vergileri

AB'de çevre vergileri, Mutabakat hedeflerinin gerçekleştirilmesi ve iklim nötrlüğüne geçiş sürecinin hızlandırılması için önemli bir mali araç olarak kullanılmaktadır. Bu vergiler; karbon salınımını azaltmak, doğal kaynakların verimli kullanımını teşvik etmek ve sürdürülebilir üretim-tüketim modellerine geçişi desteklemek amacıyla uygulanmaktadır. Çevre vergileri, Birlik içinde karbon fiyatlandırması, enerji vergilendirmesi ve plastik atık vergisi gibi çeşitli biçimlerde ortaya çıkmakta hem çevresel hem de ekonomik politikaların kesişim noktasında yer almaktadır. Bu bölümde, Mutabakat ve AB çevre vergilerinin genel çerçevesi, işleyiş mantığı ve politika hedefleri ele alınmaktadır.

A. Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatı

Mutabakat, AB'nin kuruluşundan bu yana çevre üzerine geliştirdiği en kapsamlı büyüme stratejisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Mutabakat ile büyüme için çevreye verilen hasarın tersine çevrilmesi, AB işletmelerinin çevrenin korunmasına daha fazla katkı sağlayacak şekilde yenilikçi hale getirilmesi ve AB vatandaşlarının daha sağlıklı bir yaşam standardına kavuşturulması amaçlanmaktadır⁸. Diğer bir ifadeyle Mutabakat; AB içinde yaşama ve çalışma, üretme ve tüketme biçiminin çevreyi koruyacak şekilde nasıl dönüştürülmesi gerektiğini gösteren bir büyüme stratejidir.

Amaçlanan bu dönüşüm sayesinde ayrıca, AB ekonomisinin küresel liderliğe aday olması ve Avrupa'nın doğal mirası olan biyolojik çeşitlilik, ormanlar ve denizlerin gelecek nesillere başarılı bir şekilde miras bırakılması amaçlanmaktadır. Mutabakat tüm bu amaçlarının yanı sıra Dünya'nın geri kalanına hem çevreci hem de büyüme odaklı olarak nasıl sürdürülebilir ve rekabetçi olunacağını göstererek diğer ülkelerin de AB ile aynı yönde hareket etmesini sağlamayı amaçlamaktadır⁹. Bu bölüm, AB'nin çevre politikalarının ekonomik ve yasal temellerini inceleyerek, Mutabakatın vergi politikalarına nasıl yön verdiğini analitik bir çerçevede değerlendirmektedir.

Sanayileşme ve sonrasında dijitalleşmenin ivme kazandırdığı küreselleşmenin, iklim ve çevre açısından, dünyayı acil olarak önlemler almaya mecbur bıraktığı günümüz ortamında Mutabakat AB'nin ekonomik modelini nasıl çevreci bir şekilde dönüştüreceğini anlatan ve AB dışındaki ülkelerin kendi halklarının sağlığını ve refahını nasıl iyileştirebileceğini gösteren önemli bir örnek konumundadır. Mutabakat bu şekilde temel olarak; karbon emisyonların nasıl azaltılacağını, doğal çevrenin sağlığının nasıl yeniden tesis edileceğini, yaban hayatının nasıl korunacağını, yeni ekonomik fırsatların nasıl yaratılacağını ve vatandaşların yaşam kalitesinin nasıl arttırılacağını ortaya koymaktadır¹⁰. Başka bir deyişle Mutabakat; temiz ve döngüsel bir ekonomiye geçerek kaynakların verimli kullanımını arttıracak ve iklim değişikliğini durduracak, biyolojik çeşitlilik kaybını geri döndürecek ve kirliliği azaltacak eylemleri içeren bir yol haritasını öncelikle AB'ye ve sonrasında bundan faydalanmak isteyen tüm ülkelere sunmaktadır. Bunun yanında, AB içinde amaçlanan bu çevreci dönüşüm için ihtiyaç duyulan yatırımları ve mevcut finansman araçlarını ortaya koyarak adil ve kapsayıcı bir geçişin nasıl sağlanacağını da açıklamaktadır¹¹.

Mutabakatın içeriğinin genel olarak başta ulaşım, enerji, tarım, binalar ve çelik, çimento, ICT, tekstil ve kimya gibi endüstriler olmak üzere ekonominin tüm sektörlerini kapsadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra Mutabakata yönelik yatırım planı, AB fonlarını harekete geçirecek ve iklim-nötr, yeşil, rekabetçi ve kapsayıcı bir ekonomiye geçiş için gereken kamu ve özel yatırımlarını kolaylaştırmak ve teşvik etmek için elverişli bir çerçeve oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu bakımdan yatırım planı finansman, etkinleştirme ve uygulamalı

8 Constanze Fetting, "The European Green Deal", ESDN Report, (2020):5., December 2020, ESDN Office, Vienna.

9 European Union (EU) Commission, *European Green Deal Delivering on Our Targets*, (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021), ISBN 978-92-76-39513-3

10 European Union (EU) Commission, *The European Green Deal sets out how to make Europe the first climate-neutral continent by 2050, boosting the economy, improving people's health and quality of life, caring for nature, and leaving no one behind*, (2019), Press release, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_19_6691 ,

11 Ibid.

destekten oluşan üç boyutlu bir harekete dayanmaktadır¹². Buna göre finansman eyleminin, önümüzdeki on yıl içinde en az 1 trilyon avro tutarında sürdürülebilir yatırımın harekete geçirilmesini sağlarken, iklim ve çevre eylemleri için AB bütçesinden daha önce hiç olmadığı kadar büyük bir payın ayrılmasına da yol açacağı öngörülmektedir. Böyle büyük bir finansmanın sağlanması için Avrupa Yatırım Bankası'nın yanında özel finansman olanaklarının da kullanılması olası görünmektedir¹³.

Etkinleştirme eylemi ile kamu ve özel sektör yatırımlarını ortaya çıkarmak ve yönlendirmek için teşvikler sağlanırken sürdürülebilir finansman ise finansal sistemin merkezine konulmaktadır. Bu şekilde, yatırımcılara yeşil bütçeleme ve tedariki teşvik edecek araçlar sağlanmasının yanı sıra yeşil ekonomiye geçiş bölgeleri için sürdürülebilir kamu yatırımlarını kolaylaştıracak devlet yardımlarını onaylama prosedürlerinin de geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Yatırım planının uygulamalı destek kısmı ise AB Komisyonu'nun, sürdürülebilir projelerin planlanması, tasarlanması ve yürütülmesinde kamu makamlarına ve proje destekçilerine sağlayacağı destekleri kapsamaktadır.

Mutabakat ile nihai olarak Birlik çapında 2050 yılına kadar net sıfır emisyonu veya fazlalıklar düşüldükten sonraki emisyonu, yani iklim nötrlüğüne, ulaşmak için Birlik ekonomisinin hızlı bir şekilde karbonsuzlaştırılması ve yenilenebilir enerji kaynaklarının önemli ölçüde yaygınlaştırılması hedeflenmektedir¹⁴. Bu temel hedef, 11 Aralık 2019 tarihli "Avrupa Yeşil Mutabakatı" başlıklı Komisyon Tebliğinde¹⁵ ve 5 Mayıs 2021 tarihli "2020 Yeni Sanayi Stratejisinin Güncellenmesi" başlıklı Komisyon Tebliğinde¹⁶ ortaya konan hedeflerin merkezinde yer alırken; diğer yandan "Avrupa'nın Toparlanması İçin Daha Güçlü Bir Tek Pazar İnşa Etmek" başlıklı Komisyon Tebliği ve Birliğin Paris Anlaşması kapsamında küresel iklim eylemine yönelik taahhüdüyle de uyumludur.

Benzer bir şekilde, Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 2021/1119 sayılı Tüzüğü, Birliğin iklim nötrlüğü hedefine ulaşmak amacıyla net sera gazı emisyonlarının 2030 yılına kadar, 1990 yılına kıyasla, en az %55 oranında azaltılmasına yönelik bağlayıcı bir iklim hedefi ortaya koymaktadır¹⁷. Dahası, Komisyon'un 14 Temmuz 2021 tarihinde %55'lik azaltım hedefini destekleyecek şekilde "İklim Nötrlüğü Yolunda AB'nin 2030 İklim Hedefinin Gerçekleştirilmesi" başlıklı Tebliğinde yer alan "55'e Uygun" paketi ile Birliğin 2030 iklim hedefini gerçekleştirmek amaçlanırken ayrıca, Birliğin mevzuatını da bu doğrultuda yenileme ve güncelleme isteği de ortaya konulmaktadır¹⁸.

Komisyon, 1 Şubat 2023 tarihli Tebliğde "Yeşil Mutabakat Endüstriyel Planı", temiz enerji teknolojisinin yaygınlaştırılmasını desteklemek için dört sütun üzerinde yükselen kapsamlı bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Buna göre ilk sütun, yeni net-sıfır teknoloji üretim ve montaj tesisleri için izin verme süreçlerini basitleştirecek ve kolaylaştıracak bir düzenleme ortamı oluşturmayı ve Birliğin net-sıfır sanayisinin ölçeklendirilmesini kolaylaştırmayı amaçlamaktadır¹⁹. İkinci sütun ise 17 Mart 2023 tarihli Komisyon Tebliği ile kabul edilen Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırısının ardından ekonomiyi desteklemeye yönelik devlet yardımı önlemlerine ilişkin revize edilmiş "Geçici Kriz ve Geçiş Çerçevesi" ile yeşil ve dijital geçişlerle ilgili kritik ve gelişmekte olan teknolojilerde Birliğin üstünlüğünü korumak amacıyla Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin

12 European Union (EU) Commission Financing the green transition: The European Green Deal Investment Plan and Just Transition Mechanism, (2020), Press release, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_17

13 Ibid.

14 T&E, "Making EU Single market work for the Green Deal How to harmonise EU regulations to accelerate decarbonisation", BRIEFING - June 2024

15 European Union (EU) Commission, (COM(2019) 640 final), Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, The European Green Deal.

16 European Union (EU) Commission, (COM(2020) 102 final), Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, A New Industrial Strategy for Europe.

17 Regulation (EU) 2021/1119 of the European Parliament and of the Council of 30 June 2021 establishing the framework for achieving climate neutrality and amending Regulations (EC) No 401/2009 and (EU) 2018/1999 ('European Climate Law'), Official Journal of the European Union, L 243/1.

18 European Union (EU) Commission, (COM(2021) 550 final), Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Empty 'Fit for 55': delivering the EU's 2030 Climate Target on the way to climate neutrality.

19 European Union (EU) Commission, (COM/2023/62 final), Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, A Green Deal Industrial Plan for the Net-Zero Age.

2024/795 sayılı Tüzüğü ile kurulan “Avrupa için Stratejik Teknolojiler Platformunun” oluşturulması yoluyla net sıfır teknoloji üretimine yönelik yapılacak yatırımların ve finansmanın artırılmasını amaçlamaktadır²⁰. Üçüncü sütun geçişin gerçekleştirilmesi için gereken becerilerin geliştirilmesi ve temiz enerji teknolojisi sektöründe vasıflı çalışanların sayısının artırılmasıyla ilişkili iken; dördüncü sütun tamamen ticarete ve kritik hammaddelerin tedarik zincirinin çeşitlendirilmesine odaklanmaktadır.

2024/795 sayılı Tüzük, Mutabakat kapsamındaki önlemlerin bir parçasını oluşturmaktadır ve Birliğin endüstriyel karbonsuzlaştırmaya yönelik iş ortamının iyileştirilmesine katkıda bulunmaktadır. İç Pazar, Birliğin iklim ve enerji hedeflerinin yanı sıra, Mutabakatın karbonsuzlaştırmayı sürdürülebilir rekabet gücüne dönüştürme hedefine ulaşma bakımından gerekli teknolojilere yeterli ölçek ve hızda erişim sağlanması için uygun ortamı sağlamak durumundadır. Mutabakat kapsamında iklim nötr, kaynak verimli ve net sıfır ekonomiye giden yol ancak net sıfır teknolojilere ve bunların tedarik zincirlerine yatırımın teşvik edilmesine ve İç Pazarın gücünden yararlanarak Birlik içinde net sıfır endüstrisinin genişlemesi için güçlü fırsatlar yaratılmasına bağlı görünmektedir²¹.

Net sıfır teknolojiler ayrıca Avrupa Parlamentosu ve Konseyi’nin 2018/1999 sayılı Tüzüğü uyarınca üye devletlerin entegre ulusal enerji ve iklim planları hedeflerine ulaşılması için de gerekmektedir. Bununla birlikte bu teknolojilerin hem Birlik sanayisinin dayanıklılığına ve rekabet gücüne katkıda bulunurken hem de Birlik içinde enerji arzından ulaşma, binalara ve sanayiye kadar birçok ekonomik sektörün karbonsuzlaştırılmasına katkı sağlayacağı da düşünülmektedir. Birlik içinde güçlü bir net sıfır sanayi, Birliğin iklim ve enerji hedeflerine etkili bir şekilde ulaşılmasına ve diğer Mutabakat hedeflerinin desteklenmesine önemli ölçüde yardımcı olurken, sanayi tabanını teşvik ederek kaliteli istihdamı ve sürdürülebilir büyümeyi sağlayabilecektir²².

13 Haziran 2024 tarihinde kabul edilen ve 30 Temmuz 2024 tarihinde yürürlüğe giren “Malların Onarımını Teşvik Eden Ortak Kurallara İlişkin Direktif”e göre üye devletler, yasal garanti kapsamında olan ya da dışında kalan malların onarımını ve yeniden kullanımını artırarak daha sürdürülebilir tüketimi teşvik etmeyi amaçlayan önlemleri 31 Temmuz 2026 tarihinden itibaren ulusal düzenlemelere aktarmak ve uygulamak zorundadır. Bu Direktif ile Komisyon’un yeşil dönüşüm önceliği, özellikle de Mutabakatın öncelikli çevresel hedeflerinin yerine getirilmesi amaçlanmaktadır²³. Anılan Direktif, tüketicilerin kullandıkları ürünlerinin kullanım ömrünü uzatmayı amaçlayan çeşitli mevzuat parçalarından biridir ve Birliğin ekotasarım çerçevesindeki eylemini tamamlamaktadır. Ekotasarım tedbirleri, diğerlerinin yanı sıra, ürün tasarımı ve yedek parçaların bulunabilirliğine ilişkin gereklilikleri belirleyerek ürünlerin onarılabilirliğini teşvik eden Ekodizayn Direktifi ile düzenlenmiştir. Diğer yandan, söz konusu Direktifin “Sürdürülebilir Ürünler için Ekodizayn Tüzüğü” ile değiştirilmesi Birlik gündemindedir²⁴.

Bahsi geçen Direktif ayrıca, tüketicilere satış noktasında malların dayanıklılığı ve onarılabilirliği hakkında daha iyi bilgi sağlamayı amaçlayan EU/2024/825 sayılı “Yeşil Geçiş Sürecinde Tüketicilerin Güçlendirilmesi” Direktifini de tamamlamaktadır. Bu Direktif ile Tüketiciler tarafından satın alınan onarılmaya uygun malların zamanından önce elden çıkarılmasını azaltmak ve tüketicileri bu malları daha uzun süre kullanmaya teşvik etmek amacıyla, malların onarımına ilişkin hükümlerin güçlendirilmesi ve tüketicilerin kendi seçtikleri onarım hizmeti sağlayıcısından uygun fiyatlı onarım talep etmelerine izin verilmesi hedeflenmektedir. Bu şekilde onarımı sağlanan mallar aracılığı ile atılan mallardan kaynaklanan atık miktarı azaltılacak ve kusurlu

20 European Union (EU) Regulation, Regulation (EU) 2024/1735 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 on establishing a framework of measures for strengthening Europe’s net-zero technology manufacturing ecosystem and amending Regulation (EU) 2018/1724.

21 Ibid.

22 Ibid.

23 European Union (EU) Directive 2024/1799, Directive (EU) 2024/1799 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 on common rules promoting the repair of goods and amending Regulation (EU) 2017/2394 and Directives (EU) 2019/771 and (EU) 2020/1828.

24 Regulation (EU) 2024/1781 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 establishing a framework for the setting of ecodesign requirements for sustainable products, amending Directive (EU) 2020/1828 and Regulation (EU) 2023/1542 and repealing Directive 2009/125/EC.

malların yerine yeni malların üretim ve satış süreciyle, enerji dahil, daha az kaynak talebi ve daha az sera gazı emisyonu açığa çıkaran sürdürülebilir bir tüketim sağlanacaktır²⁵.

Direktif ile ayrıca mallar için yeniden kullanım, onarım ve yenilemeyi içeren yaşam döngüsü teşvik edilerek çevre için faydalı bir sürdürülebilir tüketim önerilirken aynı zamanda kısa vadede yeni alımlarla ilişkili maliyetlerden kaçınarak tüketiciler için faydalar üretilmesi de amaçlanmaktadır²⁶.

Mutabakat kapsamında son dönemde gerçekleşen diğer bir önemli mevzuat gelişmesi ise AB Konseyi'nin doğa restorasyonuna ilişkin Tüzüğü resmen kabul etmesidir. Bu Tüzük, 2030 yılına kadar AB'nin kara ve deniz alanlarının en az %20'sinin, 2050 yılına kadar ise restorasyona ihtiyaç duyan tüm ekosistemlerin restore edilmesine yönelik önlemlerin alınmasını amaçlamaktadır. Anılan Tüzük ile karasal ekosistemlerden deniz, tatlı su ve kentsel ekosistemlere kadar listelenen ekosistemlerin her biri için doğa restorasyona yönelik belirli ve yasal olarak bağlayıcı hedefler ve yükümlülükler belirlemektedir²⁷.

Tüzük ayrıca, iklim değişikliğini ve doğal afetlerin etkilerini azaltmayı amaçlamaktadır. Tüzükle getirilen yeni kurallar; üye ülkelerin kara ve deniz habitatlarında bozulan ekosistemlerin onarılması, AB'nin iklimin hafifletilmesi ve adaptasyonuna ilişkin kapsamlı hedeflerine ulaşılması ve gıda güvenliğinin artırılması çalışmalarına yardımcı olacaktır. Tüzük, üye devletlerin, bir AB hedefi olarak, 2030 yılına kadar AB'nin kara ve deniz alanlarının en az %20'sini ortaklaşa restore etmek için yasal önlemler oluşturmasını ve uygulamasını gerektirmektedir. Tüzükte yer alan önlemler sulak alanlar, otlaklar, ormanlar, nehirler ve göller dahil olmak üzere bir dizi karasal, kıyı ve tatlı su, orman, tarımsal ve kentsel ekosistemin yanı sıra deniz çayırı, sünger ve mercan yatakları dahil olmak üzere deniz ekosistemlerini de kapsamaktadır²⁸.

Anılan Tüzük kurallarının tam olarak uygulanması, AB'nin biyoçeşitliliğini yeniden tesisi ve daha fazla biyoçeşitlilik kaybının durdurulması hedeflerinin yanında 2050 yılına kadar iklim nötrlüğüne ulaşılması, iklim değişikliğine uyum sağlaması ve AB vatandaşları için gıda güvenliğinin artırılması hedefleri açısından da büyük önem taşımaktadır. Tüzük ayrıca, su güvenliği gibi diğer Avrupa hedeflerine ulaşılmasını da desteklemektedir. Bu nedenle söz konusu Tüzük, aynı zamanda, AB ve üye devletlerin Kunming-Montreal Küresel Biyoçeşitlilik Çerçevesi²⁹ kapsamındaki uluslararası biyoçeşitlilik taahhütlerini yerine getirmelerine yardımcı olacak kilit bir araç olarak da öne çıkmaktadır. Tüzük bu kapsamda, sürdürülebilir bir ekonomik kalkınmayı ve tarımsal üretimi desteklerken, yenilenebilir enerjinin geliştirilmesi için üye devletlerin ortaklaşa çalışarak AB'nin kara ve denizlerinde doğanın sürekli ve sürdürülebilir bir şekilde iyileştirilmesine yönelik bir süreci de harekete geçirmektedir³⁰.

Tüzüğe göre AB düzeyinde ulaşılması gereken genel hedef; üye devletlerin 2030 yılına kadar AB'nin kara alanlarının en az %20'sinde ve deniz alanlarının %20'sinde restorasyon önlemlerini uygulamaya koyması ve 2050 yılına kadar restorasyona ihtiyaç duyan tüm ekosistemler için bu tür önlemlerin alınmasının sağlanmasıdır. Tüzük ayrıca, karada ve denizde önemli habitat türlerinin ve bunların yaşam alanlarının iyi duruma getirilmesi için restorasyon önlemlerinin alınması, kentsel yeşil alan ve kentsel ağaç örtüsünün korunması ve 2030'dan sonra bu örtünün artırılması gerekmektedir. Eğer bu önlemler hataya geçirilirse, 2030 yılına kadar

25 European Union (EU) Directive 2024/825, Directive (EU) 2024/825 of the European Parliament and of the Council of 28 February 2024 amending Directives 2005/29/EC and 2011/83/EU as regards empowering consumers for the green transition through better protection against unfair practices and through better information.

26 Ibid.

27 European Union (EU) Commission, "Nature restoration law: Council gives final green light", (2024), Erişim tarihi: Ocak 10, 2025, Press release, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/06/17/nature-restoration-law-council-gives-final-green-light/>

28 Ibid.

29 Kunming-Montreal Küresel Biyoçeşitlilik Çerçevesi, "Biyoçeşitlilik ve Ekosistem Hizmetleri Üzerine Hükümetlerarası Bilim-Politika Platformu (IPBES) tarafından yayınlanan Biyoçeşitlilik ve Ekosistem Hizmetleri Üzerine Küresel Değerlendirme Raporuna, Küresel Biyoçeşitliliğin Genel Görünümü adlı yayının beşinci baskısına ve biyoçeşitliliğin süregelen çabalarına rağmen tüm dünyada insanlık tarihinde eşi görülmemiş hızla bozulduğunda ilişkin bol miktarda kanıt sunan diğer birçok bilimsel dokümana cevap vermeyi amaçlamaktadır" 19 Aralık 2022 tarihinde Maontreal'de düzenlenen Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi Taraflar Konferansı'nda kabul edilmiştir.

30 European Union (EU) Commission, "Nature restoration law: Council gives final green light".

en az 25.000 km nehrin yeniden serbest akan nehirlerle dönüştürülmesi ayrıca tozlayıcı popülasyonlarının azalmasının tersine çevrilmesi ve biyolojik çeşitliliğinin artırılması sağlanabilecektir³¹.

Mutabakat ve Mutabakatı gerçekleştirmek için yürürlüğe sokulan kanuni belgeler; ekosistemin bozulmasının ekonomik maliyetini tersine çevirmeyi amaçlamaktadır. AB organlarına göre ekosistem restorasyonu için harcanan her bir avronun, ekosisteme bağlı olarak 8 avrodan fazla yatırım getirisi sağlaması mümkündür. Buna göre, sadece sağlıklı ve üretken ekosistemler iklim değişikliği, kuraklık ve sel gibi doğal afetlere karşı dayanıklılık ile uzun vadeli gıda güvenliği de dahil olmak üzere tüm dünya halkalarının ihtiyaç duyduğu pek çok hizmeti sağlayabilir. Üstelik, küresel GSYH'nin yarısından fazlası doğaya ve onun sunduğu hizmetlere bağlıdır. Örnek vermek gerekirse, Avrupa Merkez Bankası, Avro Bölgesi'nde yaklaşık 3 milyon şirketin (Avro Bölgesi'ndeki şirketlerin %72'si) mallarını üretmek veya hizmetlerini sağlamak için en az bir ekosistem hizmetine bağımlı olduğunu tespit etmiştir³².

Ekosistemlerdeki ciddi işlevsellik kayıpları bu şirketler ve Avrupa ekonomisi için kritik sorunlara neden olacaktır. Bu açıdan Mutabakat; ekosisteme dayalı ekonomik karlılığın korunması için, tarım, deniz, orman ve diğer ekosistemlerdeki biyolojik çeşitliliğin restore edilmesini ve korunmasını ve tarım ve balıkçılık ürünlerinin yanı sıra kereste ve biyo-ekonomi için diğer malzemelerin daha dirençli ve istikrarlı bir şekilde üretilmesini hedeflemektedir³³.

B. Avrupa Birliği'nde Genel Olarak Çevre Vergileri

Mutabakat AB düzeyinde düzenleme, teşvik ve vergilerden oluşan bir çerçeve aracılığıyla acil iklim sorununu çözmek için gereken temel iş ve değer zinciri dönüşümünü yönlendirmeyi amaçlamaktadır. Buna göre vergilendirme aracının yeşil dönüşüm fırsatlarının en üst düzeye çıkarılmasında önemli bir rol oynayacağı öngörülmektedir. Her ne kadar Mutabakat yeşil vergilerin yanı sıra satın alma, tedarik zinciri yönetimi, üretim, finans ve insan kaynakları gibi konuları da yakında ilgilendirse de vergilendirme Mutabakatın zorlayıcı gücü olarak önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır³⁴. Bu açıdan, üye devletlerin vergi idarelerinin daha geniş bir paydaş kitlesiyle iletişim kurması ve çevre vergilerinin etki değerlendirmesi, karbon ayak izi, raporlama ve vergi şeffaflığı da dahil olmak Mutabakat ile ilgili bir dizi alana daha yoğun bir şekilde odaklanmaları gerekmektedir. AB, böylece, Mutabakat kapsamında Birlik düzeyinde uygulanacak birçok vergi ve vergi benzeri düzenlemeyi son on yılda uygulamaya koymuştur³⁵.

Bunlardan ilki; AB içinde faaliyet gösteren işletmeler üzerinde önemli bir etkiye sahip olacağı düşünülen Karbon Sınırı Ayarlama Mekanizmasıdır. Bu mekanizma, Avrupa'daki emisyon azaltımlarının küresel emisyon düşüşüne katkıda bulunmasını sağlamak için belirli ithalatlara karbon fiyatı uygulanmasını öngörmektedir³⁶.

Mekanizma karbon yoğun üretimin Avrupa dışına kaymasını yani karbon kaçacağını caydırmak üzere tasarlanmış olup; benzer şekilde AB dışındaki sanayinin de aynı yönde adımlar atmasını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Mekanizma ayrıca fosil yakıt yakan ya da çelik, kimyasallar, demir, çimento ve birçok mamul mal gibi yüksek karbon emisyonlu ürünleri ithal eden şirketlere yönelik artan maliyetler getirmektedir³⁷.

Diğer yandan, Komisyon her ne kadar 2023 yılında uygulamaya başlatmış olsa da Mekanizmanın tam olarak 2026 yılında yürürlüğe girmesi beklenmektedir. Mekanizma, karbon yoğun ithalatı cezalandırdığı için

31 European Union (EU) Commission, "Degraded ecosystems to be restored across Europe as Nature Restoration Law enters into force", (2024), Press release, https://environment.ec.europa.eu/news/nature-restoration-law-enters-force-2024-08-15_en

32 European Union (EU) Commission, "Nature restoration law: Council gives final green light"

33 Ibid.

34 Metin Doğan, "Environmental Tax Reform and the European Green Deal: Empirical Evidence from Panel Data Analysis", *International Journal of Public Finance*, Vol. 8 (2), (2023):333-350, E-ISSN: 2548-0499, DOI: 10.30927/ijpf.1351286.

35 European Union (EU) Commission, *European Green Deal Delivering on Our Targets*, (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021), ISBN 978-92-76-39513-3

36 European (EU) Commission Taxation and Customs Union (DG TAXUD), "Carbon Border Adjustment Mechanism", (2025), Erişim tarihi: Ocak 10, 2025, https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en.

37 Ibid.

tedarik zinciri seçimlerini de etkileyecektir. Başla bir ifadeyle AB'ye yönelik ithalata uygulanacak yüksek vergi, Avrupalı işletmeleri, girdilerini AB bölgesi içinden temin etmeye teşvik edecektir.

İkinci ve bu Mekanizmadan ayrı olarak AB'nin, Mutabakatın hedeflerini desteklemek üzere çok sayıda yeni vergi önerisinde bulunduğu görülmektedir. Bu vergi önerileri, özellikle, toprağın, suyun, plastiklerin sürdürülebilir kullanımı ve atıkların bertaraf edilmesine yönelik düzenlemeler içermektedir. Bunun yanında Fransa, Almanya ve Polonya gibi bazı üye devletleri de iklim yükümlülüklerini desteklemek üzere kendi çevresel vergilendirme programlarını oluşturmaktadır³⁸.

Mutabakat kapsamında, tek kullanımlık plastikleri yasaklayan bir AB Direktifi Temmuz 2015'te yürürlüğe girmiştir. Bu direktif ile getirilen yasak, Avrupa sahillerinde en yaygın olarak bulunan 10 farklı tek kullanımlık plastik maddeyi hedef almaktadır. Diğer yandan, AB, Norveç, Birleşik Krallık ve İsviçre'de her yıl toplanan 29 milyon ton plastiği azaltmak için daha fazla plastik düzenlemesinin de yapılması olası görünmektedir³⁹. Bu kapsamda üye devletlerden AB bütçesine doğrudan gelir olarak aktarılacak olan ton başına 800 avro plastik atık vergisi alma uygulaması 2021 yılından itibaren uygulamaya konulmuştur⁴⁰. Benzer şekilde, İspanya ve İtalya halihazırda plastik kullanımına ilişkin uygulanacak vergileri açıklarken, Lüksemburg ve Polonya da mevcut plastik vergilerini gözden geçirmektedir⁴¹.

Üçüncü olarak Komisyon, AB Emisyon Ticaret Sistemini (ETS)'yi 2030 yılına kadar 1990 yılı seviyelerine kıyasla en az %55 oranında net emisyon azaltımı sağlayacak daha iddialı bir hedef doğrultusunda yenilemeyi önermektedir. AB ETS'si, uygulamaya konulduğu 2005 yılından bu yana, emisyon ticareti kapsamındaki sektörlerde %40'tan fazla emisyon azaltımı sağlamıştır. Bu sektörler arasında elektrik ve ısı üretimi, enerji yoğun sanayi sektörleri ve Avrupa'daki ticari havacılık sektörü yer almaktadır⁴².

Komisyon şimdi karayolu ve deniz taşımacılığı ile binaların da ETS kapsamına alınmasını ve tüm sektörlerin azalan emisyon izinlerine tabi tutulmasını önermektedir. Karayolu ve deniz taşımacılığının AB ETS'si kapsamına alınması, işletmeler için taşıma maliyetlerini arttırması ve bunun tedarik zincirlerini etkilemesi beklenmektedir. Tedarik zincirlerini kısaltmak için önlem almayan şirketlerin, artan karbon fiyatları ve ETS sisteminin genişletilmesinden kaynaklanan artan maliyetlerle nasıl başa çıkacaklarını planlamaları gerekmektedir⁴³.

Son olarak, AB içindeki enerji vergilendirme kuralları da Birliğin 2030 emisyon hedefleri doğrultusunda temiz enerjiyi teşvik etmek ve fosil yakıtların kullanımını caydırmak üzere yenilenmesi düşünülmektedir. Temel değişiklik; hacme dayalı vergilendirmeden enerji içeriğine ve çevresel performansa dayalı vergilendirmeye geçiş olacaktır. Çevre üzerinde en kötü etkiye sahip yakıtlar bu durumda en yüksek vergi oranlarına tabi olacaktır. En önemlisi, AB içi hava taşımacılığı, deniz taşımacılığı ve balıkçılıkta kullanılan fosil yakıtlar, enerji vergisinden muafiyetlerini kaybedeceklerdir. Dolayısıyla, genişletilmiş AB ETS'sine ek olarak uygulanacak daha yüksek yakıt vergileri işletmeler için ulaşım maliyetlerini arttıracaktır. Üstelik buna ek olarak, bazı üye devletlerin önümüzdeki yıllarda benzinli ve dizel araçların satışını tamamen yasaklayacağı öngörülmektedir⁴⁴.

38 European Union (EU) Commission, "Nature restoration law: Council gives final green light",

39 European Union (EU) Commission, "Packaging waste", (2024), Erişim tarihi: Ocak 10, 2025, https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling/packaging-waste_en.

40 Bu uygulama çalışmanın temel çalışma alanını oluşturduğundan müteakip bölümde detaylı olarak incelenecektir.

41 European Union (EU) Commission, "Packaging waste",

42 European Union (EU) Commission, "EU Emissions Trading System (EU ETS)", (2024), Erişim tarihi: Ocak 10, 2025, https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets_en,

43 Ibid.

44 PWC, "Are Europe's businesses ready for the EU Green Deal?" *EU Green Deal Survey Report*, (2022), www.pwc.com/eu-green-deal-survey

III. Avrupa Birliği'nde Plastik Ürünlerin Vergilendirilmesi

AB'de plastik ürünlerin vergilendirilmesi, çevre politikalarının ve döngüsel ekonomi stratejisinin önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Bu bölümde öncelikle, geri dönüştürülmeyen plastik ambalaj atıkları üzerinden alınan ve AB bütçesine gelir sağlayan öz kaynak plastik katkısı ile buna temel teşkil eden mevzuat yapısı ele alınmaktadır. Ardından, üye devletlerin bu ortak çerçeveyi ulusal düzeyde nasıl uyguladıkları; plastik ambalaj vergileri, tek kullanımlık plastik yasakları ve üretici sorumluluğu programları gibi farklı düzenleme örnekleriyle analiz edilmektedir.

A. Avrupa Birliği'nde Plastik Ürünlerin Vergilendirilmesi ile ilgili Ortak Mevzuat

AB, Paris Anlaşması ile ortaya konan iklim değişikliğiyle mücadeleyle yönelik uluslararası çabalar doğrultusunda AB ekonomisini sürdürülebilir bir gelecek için dönüştürmeyi amaçlayan eylem planı olan Mutabakatı 2019 yılından itibaren hayata geçirmeye başlamıştır. Mutabakatta belirtilen hedeflere ulaşmak için AB, diğer çabalarının yanı sıra, mevcut çevre politikası paketlerini, direktifleri ve mevzuatı da gözden geçirmeye çalışmaktadır. Bu gözden geçirme ve revizyonlardan biri, Avrupa'nın karbon nötrlüğüne geçişinde kilit bir unsur olan ve AB'nin Döngüsel Ekonomi Eylem Planının bir parçası olan AB'nin plastik stratejisiyle ilgilidir. Özellikle, plastikler ve ambalajlar Mutabakat kapsamında "çevre ve okyanuslar" eylemi altında ele alınmaktadır⁴⁵.

Plastik kirliliğiyle mücadelede AB, üye devletlerin davranışları yönlendirmek için tek kullanımlık plastikler, plastik ambalajlar ve mikro plastikler dahil olmak üzere belirli alanlarda uygulanacak özel kurallar ve hedefler koymuştur. Bununla birlikte AB, bölgesel bir vergi yerine, geri dönüştürülmemiş plastik ambalaj atığı miktarına dayalı olarak her üye devletten ulusal bir katkı olan "öz kaynak plastik katkısı" uygulamasını getirmiştir. Bu katkı sadece Birlik ile üye devletler arasındadır ve her bir üye devlet tarafından üretilen geri dönüştürülmemiş plastik ambalaj atığı miktarına dayanmaktadır. Bununla birlikte, üye devletler kendi ülkelerinde ayrıca bir yerel plastik vergisi uygulayıp uygulamayacaklarına karar vermek hususunda bağımsız hareket etmektedirler.

AB'nin plastik katkısı, COVID 19 salgınından olumsuz etkilenen üye devletleri desteklemek için 2021 yılında geçici AB ekonomik toparlanma paketinin bir parçası olarak uygulamaya konmuş ve 2021-2027 AB bütçesinin yeni bir gelir kaynağı⁴⁶ olmuştur.

Yeni getirilen bu öz kaynak Mutabakat politika öncelikleriyle yakından bağlantılıdır. AB yetkililerinin tahminlerine göre bu yeni plastik katkı payı Birliğe her yıl yaklaşık 7 milyar avro ek gelir sağlayacaktır. Avrupa stratejisine uygun olarak belirlenen ulusal katkılar, her üye devlette geri dönüştürülmeyen plastik ambalaj atığı miktarıyla orantılıdır. Burada ulusal katkı payları üzerinde aşırı geriletici bir etkiden kaçınmak için bazı üye devletlerin katkı paylarına yıllık toplu bir indirim içeren bir ayarlama mekanizması uygulanmaktadır⁴⁷.

AB, 2021 yılının başından itibaren geri dönüştürülmemiş plastik ambalaj atıkları için Birlik düzeyinde uyguladığı bu vergi, 2050 yılına kadar iklim nötrliğini sağlamak üzere tasarlanmış bir politika girişimi olan Mutabakat kapsamındaki çeşitli vergi reformlarından biridir. Mutabakat kapsamında yer alan AB emisyon ticareti, Karbon Sınır Ayarlama Mekanizması ile Enerji Vergilendirme Direktifinin yenilenmesi gibi araçların yanı sıra plastik atıkların vergilendirilmesi de kaynakların daha verimli kullanılmasını teşvik etmeyi ve döngüsel ekonomiye temiz bir geçiş ortamı yaratmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda yeni plastik vergisi, Paris Anlaşması kapsamında belirlenen iklim hedeflerine ulaşmak amacıyla, 14 Aralık 2020 tarihli Euratom kararı ile üye devletler tarafından geri dönüştürülmemiş plastik ambalaj atıkları üzerinden ödenecek ve bütçeye aktarılabilecek "yeni bir vergi" olarak yürürlüğe girmiştir.

45 KPMG, "Plastic taxes -A European perspective", Meijburg &Co, (2022), https://www.meijburg.nl/sites/default/files/2022-12/plastic-taxes_eng_20221222_0.pdf

46 AB Bütçesinin gelir kaynakları; 2021-2027 AB bütçesi için mevcut üç ana gelir kaynağı gümrük vergileri, üye Devletler tarafından toplanan Katma Değer Vergisine (KDV) dayalı katkılar ve AB ülkelerinin GSMH'ne göre alınan doğrudan katkılardır. Bunlar dışında 2021-2027 AB Bütçe gelirleri arasında plastik öz kaynakları ve yeni jenerasyon AB öz kaynakları da eklenmiştir.

47 KPMG, "Plastic taxes -A European perspective".

Plastik ambalaj atıklarının azaltılması konusu, son yıllarda Avrupa’da çevre politikasının ön saflarında yer almaktadır. Bu vergi ile Komisyon iklim değişikliğini durdurmak, biyolojik çeşitliliğin azalmasıyla mücadele etmek ve kirliliği en aza indirmek için etkili bir vergisel araç yaratmayı amaçlamıştır. Ayrıca uzun vadede, COVID-19 salgınından kaynaklanan borcun azaltılması için de kullanılacak bir kaynak olarak da görülmektedir⁴⁸.

Yeni ihdas edilen vergiye göre, her üye devletin geri dönüştürülmemiş plastik ambalaj atıklarının ağırlığı ile kilogram başına 0,80 avroluk bir oranın çarpılmasıyla belirlenen bir vergi ödemesi gerekmektedir. Bazı üye devletler bu vergiyi ulusal bütçelerinden öderken, diğerleri plastik ürünlere yeni vergiler, harçlar, ücretler veya katkı payları getirmiş veya getirmeyi düşünmektedir ya da plastik ürünleri de vergilendirmek için mevcut düzenlemeleri genişletmiş veya genişletmeyi düşünmektedir⁴⁹.

Şöyle ki, plastik vergisinin ilgili parametreleri üye devletler tarafından bireysel olarak belirlenebilecektir. Örneğin Almanya, Tek Kullanımlık Plastik Fonu Yasası’nın 2023 yılı ortalarında yürürlüğe girmesiyle birlikte, 2024 yılından itibaren tek kullanımlık plastik içeren belirli ürünlere vergi değil harç uygulanmasını ve belirli girişimciler için raporlama yükümlülükleri getirilmesini öngörmüştür⁵⁰. Bu kapsamda 1 Ocak 2025 tarihinden itibaren Almanya, Tek Kullanımlık Plastik Ürünler için yeni bir Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu kategorisini uygulamaya koymuştur. Bu yükümlülük, Tek Kullanımlık Plastikler Fonu Yasası temelinde oluşturulmuş olup, mevcut üç kategori olan ambalajlar, piller ve atık elektrikli ve elektronik ekipmanlar kapsamını tamamlayıcı niteliktedir⁵¹.

Bunun yanında AB’nin “Tek Kullanımlık Plastiklere ilişkin 2019/904 sayılı AB Direktifi” kapsamında pamuk çubukları, çatal bıçak takımları, tabaklar, pipetler, karıştırıcılar ve balon çubukları gibi belirli tek kullanımlık plastik ürünler 3 Temmuz 2021 tarihinden itibaren yasaklanmıştır. Diğer tek kullanımlık plastiklerin kullanımını azaltmak için söz konusu Direktif ayrıca, üreticilere yönelik atık yönetimi ve temizleme yükümlülükleri (Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu Programları) gibi çeşitli tedbirler de getirmiştir⁵².

Aynı Direktifin 8 inci maddesine göre “üye devletler tek kullanımlık plastik ürün üreticilerinin bu ürünlerden kaynaklanan çöpleri temizlemesi, daha sonra bu çöplerin taşınması ve işlenmesine ilişkin maliyetleri karşılamasını sağlayacak tedbirler almalıdır”. Bu Direktif hükmü, bazı üye devletlerin “çöp vergisi” olarak adlandırılan vergiyi uygulamaya koymasıyla sonuçlanmıştır⁵³.

Ayrıca AB, artan miktarlarda ambalaj atığı sorunuyla mücadele etmeyi amaçlayan ulusal tedbirleri uyumlaştırmak için ambalaj ve ambalaj atıklarına ilişkin uyumlaştırılmış kurallar getirmiştir. Anılan Direktifin getirmiş olduğu gerekliliklerden biri de 2024 yılı sonuna kadar tüm ambalajlar için üretici sorumluluğu planlarının oluşturulmasını sağlamaktır. Ayrıca, Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Direktifinin yenilenmesi için sunulan Komisyon teklifi hali hazırda Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından değerlendirilmektedir⁵⁴.

2022 yılının son aylarında Komisyon, Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Direktifinin gözden geçirilmesini teklif etmiştir. Bu gözden geçirme, Mutabakat ve yeni döngüsel ekonomi eylem planının “AB pazarındaki tüm ambalajların 2030 yılına kadar ekonomik olarak uygulanabilir bir şekilde yeniden kullanılabilir veya geri dönüştürülebilir olmasını” sağlama hedefine ulaşılmasına katkıda bulunma amacını taşımaktadır. Direktifin yenilenmesinin ayrıca, 2018 Plastik Stratejisi’nin “2030 yılına kadar piyasaya sürülen tüm plastik ambala-

48 Rödl & Partner, “EU Plastic Tax as tax measure of the EU Green Deal – A new (indirect) tax or levy?”, (2023), Erişim tarihi: Kasım 7, 2024, <https://www.roedl.com/insights/plastic-tax/>,

49 Ibid.

50 Dorothee Steiner, “Plastics tax” in Germany - the Single-Use Plastic Fund Act, BDO Germany, (2024), Erişim Tarihi: Ocak 13, 2025, <https://www.bdo.de/en-gb/insights/publications/tax-legal/plastics-tax-in-germany-the-single-use-plastic-fund-act>.

51 TBA Global, “Important Update: Germany Introduces EPR for Single-Use Plastics in 2025”, Erişim tarihi: Ekim 16, 2025, <https://tbaglobal.com/germany-epr-sup/#:~:text=Starting%20January%201%2C%202025%2C%20Germany,Packaging%2C%20Batteries%2C%20and%20WEEE..>

52 European Union (EU) Directive 2019/904 of the European Parliament and of the Council of 5 June 2019 on the reduction of the impact of certain plastic products on the environment, Official Journal of the European Union, L 155/1

53 Ibid.

54 European Union (EU) Commission, “Packaging waste”

ların uygun maliyetli bir şekilde yeniden kullanılabilmesini veya geri dönüştürülebilmesini sağlama” taahhüdüne de katkıda bulunacağı değerlendirilmektedir. Bu Direktif revizyonu ile genel olarak⁵⁵:

- Ambalaj atığı oluşumunu önlemek, miktar olarak azaltmak ve yeniden kullanım ve yeniden doldurmayı teşvik etmek,

- AB pazarındaki tüm ambalajların 2030 yılına kadar ekonomik olarak uygulanabilir bir şekilde geri dönüştürülebilir olmasını sağlamak ve

- Ambalajlamada geri dönüştürülmüş plastik kullanımının artırılması, böylece daha yüksek kalitede (kapalı döngü) geri dönüşümün sağlanması ve işlenmemiş malzemelerin ikamesi amaçlanmaktadır.

Söz konusu Direktifin yenilenmesi ile genişletilmiş üretici sorumluluğunun uyumlaştırılması bakımından üye devletler üzerindeki baskının artırılması amaçlanmaktadır. Özellikle plastik üreticileri, dağıtıcıları ve tüketicilerinin Avrupa genelinde dağılımının farklılık göstermesi nedeniyle, her üye devlette alınacak çok sayıda yasal tedbirden haberdar olması gereken farklı kesimler ortaya çıkması ve sistemin oldukça karmaşık hale gelmesine olasıdır⁵⁶.

Üstelik, Avrupa Sayıştay’ının 2024 yılı eylül ayında yayınladığı raporda, geri dönüştürülmeyen plastik atıklar için uygulanan ve AB’nin plastik atıkları azaltma çabalarının temel unsurlarından biri olarak 2021-2027 bütçe kaynakları arasında yer alan plastik öz kaynağı uygulamasının birçok alanda başarısız olduğunu ve bu başarısızlıkta üye devletlerle birlikte Komisyonun da sorumluluğu olduğunu altı çizilmiştir⁵⁷.

B. Üye Devletlerde Plastik Ürünlerin Vergilendirilmesi

Son yıllarda, üye devletler plastik atık sorununu ele almak için Avrupa Atık Mevzuatının yanı sıra kendi ulusal kural ve tedbirlerini de uygulamaya başlaması, her bir üye devlet tarafından farklı şekilde uygulanan çeşitli kanun, harç ve vergi kombinasyonlarını ortaya çıkarmıştır. Üye devletlerdeki tedbirler 4 kategoriye ayrılabilir. Bunlar; plastik ve plastik ambalaj vergileri, tek kullanımlık plastikler için düzenleyici yasaklar ve işaretleme gereklilikleri, genişletilmiş üretici sorumluluğu ücretleri ve atık bertaraf sistemleri için lisans gereklilikleri ile çöp temizleme maliyetleri için çöp vergileridir⁵⁸.

Günümüzde AB düzeyinde tüm üye devletleri bağlayıcı uyumlaştırılmış bir plastik vergisi yoktur. Bu durum üye devletlerin bireysel olarak farklı plastik vergilerini uygulamaya sokmasına neden olmuştur. Birlik düzeyinde uyumlaştırılmamış farklı plastik vergisi uygulamaları, bu vergileri uygulayan ülkelerde faaliyet gösteren şirketlerin farklı türde plastik vergileri ile yüzleşmelerine neden olacaktır⁵⁹.

AB’yi kuran antlaşmalara göre vergilendirme ulusal bir yetkidir ve Birlik çapında geçerli bir vergi mevzuatını yasalaştırmak Konsey’de oybirliği ile karar almayı gerekmektedir⁶⁰. Bu nedenle, kanımızca, Birlik düzeyinde uyumlaştırılmış bir AB Plastik Vergilendirme Direktifinin yakın zamanda uygulamaya geçmesi olası görünmemektedir.

Bir tür plastik vergisi uygulayan üye devletler arasında, vergi yapısı büyük ölçüde farklılık gösterebilir. Bazıları ambalaja (yani hem plastik hem de plastik olmayan ambalaj) odaklanırken, diğerleri daha dar kapsamlı olarak yalnızca tek kullanımlık veya yeniden kullanılamayan plastikleri hedefleyebilir. Benzer şekilde bazı üye devletler, yerel ve yabancı kaynaklı plastik ürünlere vergi uygularken; diğerleri yalnızca yabancı kaynaklı plastik ürünleri odağına koyacak bir tüketim vergisi mekanizmasına dayanmaktadır. Üstelik, vergiden istisna tutulan plastik ürünlerin listesi de bir üye devletten diğerine farklılık göstere-

55 Ibid.

56 Deutsche Recycling, “Plastic Tax: What is the situation in the EU member states?” (2024), Erişim tarihi: Kasım 7, 2024, <https://deutsche-recycling.com/blog/plastic-tax-what-is-the-situation-in-the-eu-member-states/>.

57 Politico, “EU members dodging full plastic tax, Court of Auditors says”, (2024), Erişim tarihi: Eylül 01, 2025, <https://www.politico.eu/article/eu-dodging-plastic-tax-court-auditors/>.

58 WTS Global, “Plastic Taxation in Europe 2024”, (2024), Erişim tarihi: Kasım 7, 2024, <https://wts.com/global/publishing-article/20240508-plastic-taxation-europe-update-2024-publishing-article>.

59 Deutsche Recycling, “Plastic Tax: What is the situation in the EU member states?”

60 Birol Ubay, “Avrupa Birliğinde Karar Alma Süreçlerinin Ortak Vergi Politikasına Etkileri”, Ed. Yasin ERTÜRK, İktisadi ve Mali Sorunlar Üzerine İncelemeler, (Adalet Yayınevi, 2023) s.12.

bilmektedir. En önemlisi, uygulanan plastik vergisi oranı üye devletlere göre değişirken bazıları hiç vergi uygulamamayı da tercih edebilmektedir⁶¹.

Birlik içinde farklı plastik vergisi uygulamaları AB içinde faaliyet gösteren şirketlerin bu vergiyle bağlantılı çevresel yükümlülüklerle uyum sağlamalarını zorlaştıracaktır. Tablo 1’de görüleceği üzere, 2023-2024 yılları arasında AB içinde bazı üye devletler yeni vergiler, genişletilmiş üretici sorumlulukları ve plastik vergisi ile ilgili mevcut yasal düzenlemelerde değişiklikleri kapsayan çeşitli tedbirleri uygulamaya sokmuşlardır.

Tablo 1. Seçili Üye Devletlerde Plastik Vergileri

Bulgaristan	Bulgaristan, genişletilmiş üretici sorumluluğunun bir parçası olarak belirli tek kullanımlık plastik ürünler için bir yeni ürün ücreti uygulamaya başlamıştır. Gıda ve içeceklerle yönelik plastik ambalajlar bakımından yeni zorunlu fiyatlandırma, 2025-ocak ayı itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Güncellenen asgari fiyatlara göre zorunlu fiyatlandırma dökme gıda kapları için 30 stotinki (15 avro sent), içecek kapları için ise kapakları da dahil olmak üzere 15 stotinki (7,5 avro sent) olarak belirlenmiştir. Bu değişiklik, 2023 yılında yasalaşan ve belirli plastik ürünlerin çevresel etkilerini azaltmayı amaçlayan yerel Yönetmeliğin bir parçasıdır. Bu Yönetmelik, deniz çöpü kirliliğinin %70’ini oluşturan tek kullanımlık plastiklerin azaltılmasını amaçlayan Avrupa Birliği’nin (EC) 2019/904 sayılı Direktifi ile uyumludur.
Danimarka	Danimarka, Ocak 2024’te taşıma poşetleri ve tek kullanımlık sofa takımları üzerindeki özel tüketim vergisi oranını artırmıştır. Ambalaj vergisi üç unsurundan oluşmaktadır. Bunlar; belirli içecek ambalajlarına uygulanan birim vergi olarak tasarlanmış hacim bazlı bir vergi, kâğıt, plastik vb. malzemeden üretilen poşetlere ağırlık esaslı vergi uygulanması ve tek kullanımlık tabaklar vb. için kiloya dayalı vergidir.
Almanya	AB Tek Kullanımlık Plastikler Direktifi düzenlemeleriyle uyumlu olarak, Almanya 2024 yılından itibaren piyasaya sürülen tek kullanımlık plastikler için bir Tek Kullanımlık Plastikler Vergisi uygulamaya başlamış olup ilk ödemeler 2025 yılında yapılmıştır.
Macaristan	Macaristan, mevcut Çevresel Ürün Ücretinin yanı sıra yeni bir Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu sistemi getirmiştir. Bu yeni uygulama, 1 Temmuz 2023 tarihinden itibaren ambalaj ürünlerine ve diğer plastik ürünlere (elektrikli ve elektronik ekipman vb. gibi diğer ürün kategorilerini de kapsamaktadır) uygulanmakta olup, ücret oranları ürün türüne ve vergi mükellefi profiline bağlı bulunmaktadır.
İtalya	İtalya, 2024-Temmuz ayından itibaren belirli plastik ithalatını vergilendiren bir plastik ambalaj vergisi uygulamaya hazırlamaktadır ancak İtalyan hükümeti AB Direktiflerine uyumda daha yumuşak bir geçiş dönemi için uygulamayı resmi olarak 1 Temmuz 2026’ya ertelemiştir.
Letonya	Letonya, geri dönüştürülmeyen plastikler için bir vergi uygulamaya koyarak Doğal Kaynak Vergisi uygulamasını değiştirmiştir. 1 Ekim 2024 tarihinden itibaren, tamamen veya kısmen geri dönüştürülemeyen plastik (polimerik) malzemelerden yapılmış ambalajlardan sorumlu olan vergilendirilebilir kişiler bu vergiye tabi olacaktır.
Hollanda	Hollanda, plastik ambalajlar için atık yönetimi katkı paylarını ayarlamış ve Genişletilmiş Üretici Sorumlulukları ücretini sigara filtrelerini de kapsayacak şekilde genişletmiştir.
Polonya	Polonya, 2023 yılında bazı tek kullanımlık plastiklerin ücretlendirilmesi için mevzuat çıkarmış ve bir depozito iade planı oluşturmuştur. Ayrıca Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu uyarınca, üreticiler tek kullanımlık plastik ürünleri piyasaya sürdükleri için de maliyete katlanacaklardır. Maksimum ücret oranları kg başına 0,2 PLN veya piyasaya sürülen ürün birimi başına 0,03 PLN olacaktır.
Portekiz	Portekiz, 2024 Devlet Bütçe Kanunu’nda tek kullanımlık ambalaj katkı paylarının kapsamını genişletmiş, oranları ayarlamış ve yeni muafiyetler getirmiştir.
İspanya	İspanya’da 1 Ocak 2023 tarihinde yürürlüğe giren plastik vergisi, plastik atıkların çevresel etkilerini azaltmak amacıyla İspanya tarafından uygulamaya konulan bir yasal önlemdir. Bu vergi, daha çevre dostu alternatiflere geçişi teşvik etmek amacıyla, pipet ve poşet gibi tek kullanımlık ürünler de dahil olmak üzere geniş bir plastik ambalaj malzemesi yelpazesini hedeflemektedir. İspanya plastik vergisi oranı, geri dönüştürülmemiş plastik atıkların kilogramı başına 0,45 avro olarak belirlenmiştir, ancak belirli standartlar altında biyolojik olarak parçalanabilen veya kompostlanabilir olanlar gibi belirli ambalaj türleri için muafiyetler vardır.

Kaynak: Alena Zein (2024); EY Global, (2023); Dorothee Steiner, (2024); FreshPlaza, (2025) ve Taxually, (2024) kaynaklarından faydalanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Özellikle tek kullanımlık plastiklere yönelik ilgi sadece Avrupa düzeyinde değil dünya genelinde de artmaktadır. Diğer bir ifadeyle, dünya üzerinde çeşitli plastik vergileri uygulamaya konulurken hem AB'deki gelişmeleri hem de şirketlerin iş veya üretim tesislerinin bulunduğu ülkelerdeki gelişmeleri takip etmek bu vergilerin çevresel etkilerini ölçmek açısından önem taşımaktadır. Sonuçta, plastik vergilerinin getirilmesi şirketler için olası önemli ek maliyetlere neden olacaktır, ancak spesifik etki farklı ülkelerdeki plastik vergisi-nin türüne bağlı olarak değişecektir.

Plastik vergilerinin kapsamına giren plastik ürünler üzerinden alınacak vergi nedeniyle ilgili üreticiler ve ithalatçılar için maliyetlerin artması ilk göze çarpan etki olacaktır. Ayrıca dolaylı olarak, ürün maliyetleri art-tıkça tüm alt tedarik zincirleri etkilenebilir. Bu negatif dışsallığın plastik ambalaj veya bileşen satın alan şir-ketlerden tüketicilere ve hatta atık bertaraf şirketlerine kadar etki etmesi olası görünmektedir.

Plastik vergilerinin yaygınlaşması ayrıca, geri dönüştürülmemiş plastikten yapılmış ambalaj üreticisi veya dağıtıcısı şirketler için işleri karmaşık hale getirmektedir. Verginin uygulandığı ülkelerde piyasaya plastik am-balaj süren şirketler vergi ödemek zorunda kalacaktır.

Bu bağlamda plastik vergisi; şirketleri ambalaj stratejilerini gözden geçirmeye teşvik etmeyi, biyolojik olarak parçalanabilen malzemelerin kullanımını teşvik etmeyi, depozito sistemleri aracılığıyla geri dönüşüm ve yeniden kullanılabilirliği dolaylı olarak desteklemeyi ve bütçe üzerindeki mali yükü hafifletmeyi amaçla-maktadır.

Yeni plastik ambalaj vergileri sınır ötesi faaliyet gösteren işletmeleri de etkileyecektir. Şirketler rekabet güçlerini korumak için plastik fiyatlandırması yapan pazarlara sadece cazip ve sürdürülebilir ürünler sun-mayı değil; aynı zamanda bunları geri dönüştürülmüş veya yeniden kullanılabilir plastik bileşenlerden veya daha çevre dostu malzemelerden yapılmış sürdürülebilir ambalajlarla göndermek için maliyet planlaması yapmak zorunda kalacaktır. Plastik vergileri uygulayan ülkelerin sayısı ve pazar payı arttıkça, bu ülkelere ihra-cat yapan ülkeler de kendi iç pazarlarında yeşil ve döngüsel iş modelleri oluşturmak için çabalayacaktır⁶².

Plastik üretimi, kullanımı ve bertarafı birçok farklı aktörü içeren bir zincirdir. Bu nedenle eğer hedeflenen AB'de çevre kirliliğine neden olan plastik miktarının azaltılması ise bunu sağlamak için üretici ve tüketici davranışlarında olumlu yönde değişikliği sağlayacak şekilde bu verginin tasarlanması gerekli olacaktır yani plastik vergileri hedefe yönelik ve etkili olmalıdır⁶³.

Davranış değişikliğini hedefleyen bir vergi, aynı zamanda bu davranış değişikliğinin gerçekten mümkün ve nispeten kolay olmasını sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır. Şöyle ki, böyle bir verginin veya vergi benze-ri düzenlemenin uygulanmasının, gelecekte "geçmişte yüksek enerji fiyatlarının enerji verimli teknolojilerin geliştirilmesini teşvik etmesine benzer" şekilde alternatif bir inovasyon için bir teşvik görevi görebilmesi ger-ekmektedir.⁶⁴

Üye devletlerde veya Avrupa münhasır bölgesi içindeki devletlerde uygulanan farklı plastik vergisi veya vergi benzeri düzenlemeler AB'ye ihracat yapan ülke şirketlerini de etkileyecektir. Örneğin, AB'ye ihracat ya-pan üçüncü ülke üreticileri Birleşik Krallık ve İspanya'daki plastik ambalaj vergisi yükümlülüklerini azaltmak için bu ülkelerdeki alıcılarına, ürünlerinin ambalajlarının üretiminde kullanılan geri dönüştürülmüş içerik miktarına ilişkin kanıt sunmalıdır. Birleşik Krallık hükümetinin bu konuda hazırladığı kılavuza göre, yabancı üreticinin ambalajda kullanılan plastiğin geri dönüştürülmüş olduğunu kanıtlanması veya bu kanıtın ithalatçı veya yetkili bir üçüncü tarafça sağlandığı sağlam bir tedarik zinciri denetiminin gerçekleştirilmesi gerekme-ktedir⁶⁵.

62 Grzegorz Peszko, "Plastic taxes: a guide to new legislation in Europe", *International Tax Review (ITR)*, (2023), Erişim tarihi: Kasım 7, 2024, <https://www.internationaltaxreview.com/article/2ba9a6515p74ycisjwagw/plastic-taxes-a-guide-to-new-legislation-in-europe>.

63 Ibid.

64 David Powell, "The Price is right or is it? The case for taxing plastic", *Rethink Plastic*, (2018), Erişim tarihi: Kasım 7, 2024, https://zerowasteurope.eu/wp-content/uploads/2018/09/PlasticsTax_FINAL.pdf.

65 Legislation.gov.uk, "The Plastic Packaging Tax (General) Regulations 2022", (2022), Erişim tarihi: Ocak 11, 2025, <https://www.legislation.gov.uk/uksi/2022/117/contents>.

İspanya’da ise 2024’ten itibaren bu tür ithalatlar için geri dönüştürülmüş plastik sertifikası alınması gerekmektedir. Bu sertifika, “Plastik geri dönüşüm izlenebilirliği ve uygunluk ve geri dönüştürülmüş içeriğin değerlendirilmesi” konulu UNE EN 15343:2008 Avrupa standardına göre yapılmak ve akredite bir kuruluş tarafından düzenlenmek zorundadır. İspanya plastik vergisi kanuna göre geri dönüştürülmüş plastik sertifikası İspanya’daki veya herhangi bir üye devletin ulusal akreditasyon kurumu tarafından tanınan bir kuruluş tarafından verilebilecektir⁶⁶.

Buna göre, bu şekilde herhangi bir üye devlette gerçekleştirilen akreditasyon işleminin plastik vergisi uygulanan diğer üye devletler de geçerli olmasının sağlanması gelişmekte olan ülkelerdeki geri dönüşüm işletmelerinin ölçek ekonomisine ulaşmasına olanak sağlayacaktır. Ayrıca, bu durum AB ile ticaretle işlem maliyetlerini en aza indirmesine yardımcı olacaktır.

IV. Türkiye’de Plastik Ürünlerin Vergilendirilmesi

Küresel bir problem hâline gelen çevre kirliliği, özellikle plastik atıklarla ilgili sorunlar, sadece AB’nin değil; tüm dünyanın gündeminde yer almaktadır. Bu nedenle, sürdürülebilirlik ve çevre koruma konularında Türkiye’de dahil tüm devletler ve şirketler sorumluluk almalıdır.

Petrol, doğal gaz ve motorlu taşıtlardan alınan ÖTV ve vergiler, bütçe gelirlerinde önemli bir yer tutar ve çevreci vergiler olarak kabul edilebilir. Bu vergilerin, çevre kirliliği ile mücadele yerine vergi geliri elde etmeye odaklandığı görülmektedir. Çünkü ekonomik değerin yarattığı negatif dışsallığı gidermeyi amaçlamazlar, sadece rağbet gören ekonomik değerler üzerinden alınarak bütçeye katkı sağlamaktadırlar⁶⁷.

Türkiye, çevre kirliliği ile mücadelede vergi aracını sınırlı bir ölçüde kullanmaktadır. Türkiye’de doğrudan çevre kirliliğini hedef alan vergi türü, belediyeler tarafından alınan çevre ve temizlik vergisidir (ÇTV). ÇTV, evsel atık olarak kabul edilen çöp miktarını dikkate almadan, sadece evlerde kullanılan su miktarına göre uygulanmaktadır. Amacın yalnızca evsel sıvı atıkları vergilendirmek olduğu durumlarda ÇTV uygun bir tarifeyle sahip olmasına rağmen; katı atıkların vergilendirilmesinde eksik kalmaktadır⁶⁸.

ÇTV gibi doğrudan çevre kirliliğini hedefleyen vergi benzeri bir diğer uygulama ise tek kullanımlık plastik poşetler ve ambalajlar için 2019 yılından itibaren alınan geri kazanım katılım payı uygulamasıdır⁶⁹. Bu kapsamda plastik poşet vergisi olarak da anılan uygulama kapsamında ise 1 Ocak 2019 tarihinden itibaren alışverişlerde kullanılan tek kullanımlık ince poşetler ücretlendirilmeye başlanmıştır. Bu adım, AB’ye üyelik süreci kapsamında gerçekleştirilen uyum yasaları ile atık yönetimi ve geri dönüşümüne yönelik ulusal eylem planı ve stratejilerinin bir sonucudur⁷⁰.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından düzenlenen “Plastik Poşetlerin Ücretlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar” 2’inci maddesine göre ücretlendirme kapsamına giren plastik poşetler şu şekilde sıralanabilir⁷¹:

a) Ekmek, sebze, meyve, peynir, zeytin, hayvansal gıda gibi açık satılan gıdaların hijyenini sağlamak için kullanılan, çift kat kalınlığı 15 mikron ve altında olan, 500x350 mm (körük kalınlığı ve sap uzunluğu dahil) ebadından küçük saplı/sapsız poşetler,

b) Plastik içeren malzemelerden, dokumalı veya dokumasız metotlarla üretilen, tekstil ürünü çok kullanımlık poşetler,

66 Taxually, “Understanding Spanish Plastic Tax and EPR Rules”, (2024), Erişim tarihi: Ocak 13, 2025, <https://www.taxually.com/blog/understanding-spanish-plastic-tax-and-epr-rules#:~:text=What%20is%20the%20scope%20of,or%20compostable%20under%20specific%20standards>.

67 Şaban Ertekin ve Mehmet Dam, “Türkiye’de Çevre Vergilerinin Çevresel Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Journal of Yasar University, Special Issue on 3rd International EUREFE Congress*, (2020):66-87.

68 Suat Hayri ŞENTÜRK, Levent Yahya ESER ve Sedat POLAT, “Evsel Katı Atıkların Vergilendirilmesi: Türkiye’de Çevre Temizlik Vergisine Fayda İlkesi Çerçevesinde Eleştirel Bir Bakış”, *Maliye Dergisi*, Sayı 169, Temmuz-Aralık 2015.

69 Ertekin ve Dam, “Türkiye’de Çevre Vergilerinin Çevresel Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme”, 66-87.

70 Muhammet Şahin, “Sürdürülebilir Çevre Dinamikleri İçin Yeni Bir Enstrüman: Plastik Poşet Vergisi”, *Vergi Raporu*, 246, (2020): 107-121.

71 Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (csb.gov.tr), “Plastik Poşetlerin Ücretlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar”, (2025), Erişim tarihi: Mart 15, 2025 <https://cygm.csb.gov.tr/genelgeler-i-442>

- c) Canlı sucul hayvan satışında kullanılan sapsız poşetler,
- ç) Yumrulu ve/veya benzer tohumlu bitkilerin satışında kullanılan sapsız poşetler,
- d) Sadece hizmet verilen fakat ürün satışı gerçekleştirilmeyen yerlerde kullanıcıya veya tüketiciye verilen poşetler (kuru temizleme, lostra ve benzeri),
- e) Kargo poşetleri,
- f) (25.03.2019 tarih ve 66745475-145.07-71201 sayılı Makam Oluru ile değişik bent) Gümrüksüz satış mağazalarında ürün satışı esnasında verilen tüm poşetler,
- g) Eczanelerde sadece ilaç satışında kullanılan, çift kat kalınlığı 15 mikron ve altında olan, 200x350 mm (körü kalınlığı ve sap uzunluğu dahil) ebadından küçük saplı/sapsız poşetler bu Usul ve Esasların kapsamı dışındadır ve ücretlendirmeye tabi değildir.

26.12.2024 tarih ve 66745475-145.07-11341838 sayılı Makam Oluru ile değiştirilen usul ve esasların 10'uncu maddesine göre, 2025 yılı için plastik poşetlere uygulanacak taban ücret, adet başına vergiler dahil 50 kuruş olarak belirlenmiştir. Bu ücret, 1 Ocak 2025 tarihinden 31 Aralık 2025 tarihine kadar satışa sunulan tüm poşetler için geçerli olacak olup, bu tutarın altında veya üstünde bir ücret uygulanamayacaktır. Ayrıca, plastik poşet satışının yapıldığı işlemlere ait belgelerde, satış kalemi ve adedinin gösterilmesi ve poşetlerde barkod kullanılması zorunludur⁷².

“Geri Kazanım Katılım Payına İlişkin Yönetmelik” uyarınca, ambalaj üreticileri boş ambalajları piyasaya sürerken geri kazanım katılım payından sorumludur. Piyasaya sürenin belirlenmesinde, ürünlerin bedelli veya bedelsiz olarak ilk kez piyasaya sunulması dikkate alınmaktadır.

Plastik poşetlerin ücretlendirilmesi, çevre kirliliğinin azaltılması ve atık yönetimi konusunda önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Bu uygulama, bireylerin plastik poşet kullanımını azaltmasının yanı sıra, kaynakların daha verimli kullanılmasına katkıda bulunacaktır. Sonuç olarak, plastik poşet tüketiminin azalmasıyla birlikte çevresel faydaların sağlanması ve sürdürülebilir bir yaşam bakımından önemli bir adım atılmış olacaktır. Ayrıca, plastik poşetlerin ücretlendirilmesi devlete ek bir gelir kaynağı oluşturur. Bu gelir, çevre koruma projelerine ve geri dönüşüm altyapısının güçlendirilmesine yönelik yatırımlar için kullanılabilir. Dünya genelinde de benzer uygulamaların yaygınlaşması, plastik poşet vergisinin güçlü yönlerini ortaya koymaktadır⁷³.

Kanımızca, iyi tasarlanmış bir verginin varlığı durumunda az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler bu yeni plastik vergisi dalgasını kendi avantajlarına kullanabilirler. Plastik vergileri özel tüketim vergileridir ve bu nedenle vergi sistemi zayıf olan ülkeler için bile iyi bir gelir artırıcıdır. Ancak burada verginin tasarımı hem çevresel amacı hem de elde edilmek istenen geliri etkilemektedir.

Bu çerçevede, plastik poşetlerden alınan ücretin her ne kadar bir vergi olmasa da tüketici üzerinde bir yük oluşturacaktır. Bu nedenle plastik poşetler üzerinden alınan bu ücretlerin çevresel amaçlara yönelik olarak kullanıldığının halka anlatılması ve kanıtlanması, plastik poşet kullanımı çok yaygın olan Türkiye’de bu uygulamaya olan tepkiyi azaltacaktır.

Sonuç

AB’nin çevre politikaları, son yıllarda yalnızca çevresel sürdürülebilirlik açısından değil; aynı zamanda mali yapının dönüşümü bağlamında da yeni bir paradigma ortaya koymuştur. Bu bağlamda çevre vergileri, klasik mali araçların ötesinde, ekonomik davranışları dönüştüren düzenleyici bir politika mekanizması olarak öne çıkmaktadır. Plastik vergileri özelinde yapılan değerlendirmeler, bu araçların hem gelir yaratma hem de çevresel farkındalık oluşturma işlevini eşzamanlı olarak üstlendiğini göstermektedir.

⁷² Ibid.

⁷³ Orçun Avcı ve Hüseyin Dirican, “Seçilmiş OECD Ülkeleri Bağlamında Plastik Poşet Vergisi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Mali Çözüm Dergisi*, Mayıs- Haziran 2021, 31(165), (2021): 121-144

Araştırmanın ortaya koyduğu bulgular, üye devletlerde uygulanan farklı plastik vergilerinin etkinlik düzeylerinde önemli farklılıklar bulunduğunu da göstermektedir. Özellikle ulusal ekonomik yapıların, üretim süreçlerinin ve geri dönüşüm altyapısının farklılığı vergilendirmenin çevresel amaçlara ulaşmadaki başarısını sınırlayabilmektedir. Bu durum, plastik vergileri konusunda Birlik düzeyinde bir uyumlaştırmanın olmamasından kaynaklanmaktadır.

Türkiye açısından bakıldığında, plastik poşetlere yönelik uygulanan geri kazanım katılım payı, çevre vergilendirmesi alanında önemli bir başlangıç noktası oluşturmakla birlikte, uygulamanın kapsamı ve etki mekanizması bakımından AB örneklerinden oldukça sınırlı kalmaktadır. Türkiye'nin hem çevre hem maliye politikalarını Mutabakat hedefleriyle daha güçlü biçimde uyumlaştırabilmesi için çevre vergilerinin tasarımında davranışsal etkiler ve vergi adaleti ilkeleri temel alınmalıdır.

Bu bağlamda, çalışmanın eleştirel değerlendirmesi göstermektedir ki çevre vergilerinin başarısı yalnızca mali oranlara değil, aynı zamanda politik kararlılık, toplumsal bilinç düzeyi ve çevre altyapısının olgunluğu gibi yapısal değişkenlere bağlıdır. Plastik vergisinin temel amacı, çevre kirliliğini azaltmak ve “kirleten öder” ilkesini hayata geçirmektir. Verginin tasarımı, tahsilat kolaylığı ve çevresel etkiler arasında dengenin kurulmasını gerektirir. Plastik vergisinin, çevreye zarar veren şirketleri bu olumsuz etkileri azaltacak tedbirler almayı teşvik edecek kadar caydırıcı olması gerekmektedir.

Verginin ad-valorem olarak tasarlanması idare için tahsilatı kolaylaştırırsa da çevresel etkisini zayıflatmaktadır. Çünkü plastiğin çevreye verdiği zarar piyasa değerinden ziyade kimyasal ve fiziksel özelliklerine bağlıdır. Bu nedenle, yeniden kullanılabilen plastik ürünler veya geri dönüştürülmüş plastik içerik barındıran ürünler için daha düşük vergi oranları uygulanması tek kullanımlık plastik ve ambalajlara kıyasla çevresel faydanın artırılmasına katkı sağlayacaktır. Böylece plastik vergisi geri dönüşüm ve ürün yeniliği sağlayacak genişletilmiş bir pazarın oluşmasına da zemin hazırlayacaktır.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı

Yazar, çalışmanın tüm aşamalarından tek başına sorumludur. Doç. Dr. Birol UBAY: % 100.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Yazarın ek teşekkür beyanı bulunmamaktadır.

Çatışma Beyanı

Yazarın çıkar çatışması beyanı bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Avcı, Orçun ve Dirican, Hüseyin, “Seçilmiş OECD Ülkeleri Bağlamında Plastik Poşet Vergisi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Mali Çözüm Dergisi*, Mayıs-Haziran 2021, 31(165), (2021): 121-144.
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (csb.gov.tr), “Plastik Poşetlerin Ücretlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar”, (2025) Erişim tarihi Mart 15, 2025, <https://cygm.csb.gov.tr/genelgeler-i-442>
- Cornelia, Piciu Gabriela ve Lenuța, Trică Carmen, “Emerging Markets Queries in Finance and Business Trends in the Evolution of Environmental Taxes”, *Procedia Economics and Finance*, 3 (2012), (2012):716-721.
- Deutsche Recycling, “Plastic Tax: What is the situation in the EU member states?”, (2024), Erişim tarihi: Kasım 7, 2024, <https://deutsche-recycling.com/blog/plastic-tax-what-is-the-situation-in-the-eu-member-states/>.
- Doğan, Metin, “Environmental Tax Reform and the European Green Deal: Empirical Evidence from Panel Data Analysis”, *International Journal of Public Finance*, Vol. 8 (2), (2023), E-ISSN: 2548-0499, DOI: 10.30927/ijpf.1351286.
- Ertekin, Şaban ve Dam, Mehmet, “Türkiye’de Çevre Vergilerinin Çevresel Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Journal of Yasar University*, Special Issue on 3rd International EUREFE Congress, (2020): 66-87.
- European (EU) Commission Taxation and Customs Union (DG TAXUD), “Carbon Border Adjustment Mechanism”, (2025), Erişim tarihi: Ocak 10, 2025, https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en.
- European Union (EU) Commission, Directive (EU) 2024/1799 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 on common rules promoting the repair of goods and amending Regulation (EU) 2017/2394 and Directives (EU) 2019/771 and (EU) 2020/1828.
- European Union (EU) Regulation, Regulation (EU) 2024/1735 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 on establishing a framework of measures for strengthening Europe’s net-zero technology manufacturing ecosystem and amending Regulation (EU) 2018/1724.
- European Union (EU) Commission, “Nature restoration law: Council gives final green light”, (2024), Erişim tarihi: Ocak 10, 2025, Press release, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/06/17/nature-restoration-law-council-gives-final-green-light/>
- European Union (EU) Commission, “Packaging waste”, (2024), Erişim tarihi: Ocak 10, 2025, https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling/packaging-waste_en.
- European Union (EU) Commission, “EU Emissions Trading System (EU ETS)”, (2024), Erişim tarihi: Ocak 10, 2025, https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets_en.
- European Union (EU) Commission, “Degraded ecosystems to be restored across Europe as Nature Restoration Law enters into force”, (2024), Press release, https://environment.ec.europa.eu/news/nature-restoration-law-enters-force-2024-08-15_en
- European Union (EU) Commission, (COM/2023/62 final), Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, A Green Deal Industrial Plan for the Net-Zero Age
- European Union (EU) Commission, European Green Deal Delivering on Our Targets, (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021), ISBN 978-92-76-39513-3
- European Union (EU) Commission, (COM(2021) 550 final), Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Empty ‘Fit for 55’: delivering the EU’s 2030 Climate Target on the way to climate neutrality
- European Union (EU) Commission, Financing the green transition: The European Green Deal Investment Plan and Just Transition Mechanism, (2020), Press release, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_17
- European Union (EU) Commission, (COM(2020) 102 final), Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, A New Industrial Strategy for Europe
- European Union (EU) Commission, the European Green Deal sets out how to make Europe the first climate-neutral continent by 2050, boosting the economy, improving people’s health and quality of life, caring for nature, and leaving no one behind, (2019), Press release, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_19_6691
- European Union (EU) Commission, (COM(2019) 640 final), Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, The European Green Deal.
- European Union (EU) Directive 2024/825, Directive (EU) 2024/825 of the European Parliament and of the Council of 28 February 2024 amending Directives 2005/29/EC and 2011/83/EU as regards empowering consumers for the green transition through better protection against unfair practices and through better information
- European Union (EU) Directive 2019/904 of The European Parliament and of The Council of 5 June 2019 on the reduction of the impact of certain plastic products on the environment, Official Journal of the European Union, L 155/1
- Eurostat, “Environmental taxes – A statistical guide 2024 edition”, Luxembourg: Publications Office of the European Union, (2024), ISBN 978-92-68-09126-5.
- EY Global, “Poland’s implementation of the Single-Use-Plastics Directive getting closer”, (2023), Erişim tarihi: Ocak 13, 2025, https://www.ey.com/en_gl/technical/tax-alerts/poland-s-implementation-of-the-single-use-plastics-directive-get#:~:text=In%20accordance%20with%20the%20Extended,product%20placed%20on%20the%20market.

- Fetting, Constanze, "The European Green Deal", *ESDN Report*, December 2020, ESDN Office, Vienna
- FreshPlaza, "Portugal's 2024 state budget includes provision for a tax on ultralight plastic bags", (2025), Erişim tarihi: Ocak 13, 2025, <https://www.freshplaza.com/europe/article/9622253/portugal-s-2024-state-budget-includes-provision-for-a-tax-on-ultralight-plastic-bags/>.
- Gálvez, Reyna Araceli Tirado, "Environmental Taxation and Sustainable Development in Digital Pollution in México", *Science Frontiers*, 5(2), (2024) 88-95.
- Heine, Dirk, Norregaard, John ve Parry, Ian W.H., "Environmental Tax Reform: Principles from Theory and Practice to Date", IMF Working Paper, Fiscal Affairs Department, WP/12/180, (2012).
- Kaya İnceplik, Gülçin ve Şimşek, Onur, "Role of green taxes on economic growth goals of sustainable development directly and through environmental performance: A system GMM approach", *Journal of Economy Culture and Society*, 69, (2024):56-65. <https://doi.org/10.26650/JECS2022-1227500>
- KPMG, "Plastic taxes -A European perspective", Meijburg & Co, (2022), https://www.meijburg.nl/sites/default/files/2022-12/plastic-taxes_eng_20221222_0.pdf
- Legislation. gov. uk, The Plastic Packaging Tax (General) Regulations 2022, Erişim tarihi: Ocak 11, 2025, <https://www.legislation.gov.uk/ukxi/2022/117/contents>,
- Lynch, Emily Sang, "Environmental Taxation in Spain: Policy and Practice". Honors Theses an Capstones. 791, (2024), <https://scholars.unh.edu/honors/791>
- Peszko, Grzegorz, "Plastic taxes: a guide to new legislation in Europe", *International Tax Review* (ITR), (2023), Erişim tarihi: Kasım 7, 2024, <https://www.internationaltaxreview.com/article/2ba9a651p74ycisjwagw/plastic-taxes-a-guide-to-new-legislation-in-europe>.
- Politico, "EU members dodging full plastic tax, Court of Auditors says", (2024), Erişim tarihi: Eylül 01, 2025, <https://www.politico.eu/article/eu-dodging-plastic-tax-court-auditors/>.
- Powell, David, "The Price is right or is it? The case for taxing plastic", Rethink Plastic, (2018), Erişim tarihi: Kasım 7, 2024, https://zerowasteurope.eu/wp-content/uploads/2018/09/PlasticsTax_FINAL.pdf.
- PWC (2022), "Are Europe's businesses ready for the EU Green Deal?", *EU Green Deal Survey Report*, www.pwc.com/eu-green-deal-survey
- Regulation (EU) 2021/1119 Of The European Parliament And Of The Council of 30 June 2021 establishing the framework for achieving climate neutrality and amending Regulations (EC) No 401/2009 and (EU) 2018/1999 ('European Climate Law'), Official Journal of the European Union, L 243/1
- Regulation (EU) 2024/1781 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 establishing a framework for the setting of ecodesign requirements for sustainable products, amending Directive (EU) 2020/1828 and Regulation (EU) 2023/1542 and repealing Directive 2009/125/EC
- Rödl & Partner, "EU Plastic Tax as tax measure of the EU Green Deal – A new (indirect) tax or levy?", (2023), Erişim tarihi: Kasım 7, 2024, <https://www.roedl.com/insights/plastic-tax/>.
- Şahin, Muhammet, "Sürdürülebilir Çevre Dinamikleri İçin Yeni Bir Enstrüman: Plastik Poşet Vergisi", *Vergi Raporu*, 246, (2020):107-121.
- Steiner, Dorothee, "Plastics tax" in Germany- the Single-Use Plastic Fund Act", BDO Germany, (2024), Erişim Tarihi: Ocak 13, 2025, <https://www.bdo.de/en-gb/insights/publications/tax-legal/plastics-tax-in-germany-the-single-use-plastic-fund-act>,
- Şentürk, Suat Hayri, ESER, Levent Yahya ve POLAT, Sedat, "Eysel Katı Atıkların Vergilendirilmesi: Türkiye'de Çevre Temizlik Vergisine Fayda İlkesi Çerçevesinde Eleştirel Bir Bakış", *Maliye Dergisi*, Sayı 169, Temmuz-Aralık 2015.
- Taxually, "Understanding Spanish Plastic Tax and EPR Rules", (2024), Erişim tarihi: Ocak 13, 2025, <https://www.taxually.com/blog/understanding-spanish-plastic-tax-and-epr-rules#:~:text=What%20is%20the%20scope%20of,or%20compostable%20under%20specific%20standards>.
- TBA Global, "Important Update: Germany Introduces EPR for Single-Use Plastics in 2025", (2025), Erişim tarihi: Ekim 16, 2025, <https://tbaglobal.com/germany-epr-sup/#:~:text=Starting%20January%201%2C%202025%2C%20Germany,Packaging%2C%20Batteries%2C%20and%20WEEE>.
- T&E, "Making EU Single market work for the Green Deal How to harmonise EU regulations to accelerate decarbonisation", BRIEFING - June 2024
- Ubay, Birol, "Avrupa Birliğinde Karar Alma Süreçlerinin Ortak Vergi Politikasına Etkileri", Editör Yasin ERTÜRK, *İktisadi ve Mali Sorunlar Üzerine İncelemeler*, Adalet Yayınevi, 2021.
- WTS Global, "Plastic Taxation in Europe 2024", (2024), Erişim Tarihi: Kasım 7, 2024, <https://wts.com/global/publishing-article/20240508-plastic-taxation-europe-update-2024~publishing-article>.
- Zein, Alena, "Latvia's New Plastic Tax: A Push Towards Sustainability", Lorax Epi, (2024), Erişim tarihi: Ocak 13, 2025, https://www.loraxcompliance.com/blog/env/2024/11/13/Latvias_New_Plastic_Tax_A_Push_Towards_Sustainability.html#:~:text=E2%80%8BLatvia%20has%20amended%20its,-be%20subject%20to%20this%20tax.